

מסגרת קליטת-עולים. גורל ההקצבות נקבע על-ידי ועדה של מנהלי מחלקות שונות, ול-אנף אין בזה דעה מכרעת. להתאחדות עולי צפון-אפריקה, למשל, יש נציג בכנסת, הלא הוא ח"כ מפא"י אשר חסין, שהוא גם יושב-ראש ההתאחדות.

חיפאים רבים יודעים לספר על אחד מ-פעילי ההתאחדות, בבו סיד, שקיבל לפני הבחירות לכנסת כ-12 אלף לירות מקופת ההתאחדות, כלומר, ממשלם המיסים — דרך תקציב מחלקת הקליטה.

במרבית התאחדויות העולים שולטת מפא"י. אלה הם אירגונים הבנויים מלמעלה, על-ידי מספר מצומצם של פעילים ובעזרת תקציב של הסוכנות. פעילים שאינם אנשי מפא"י — לא יקבלו תקציב, ולכן לא יוכלו להקים תת-אחדות. בחירות כלליות לא נערכות בהתאחדות, ופיקוח עליהן אין. אפשר לכן לומר, שח"כ אשר חסין, אשר נקבע במקום ריאלי ברשימת מפא"י לכנסת בשל היותו יו"ר ההתאחדות עולי צפון-אפריקה — הגיע לכנסת בזכות מחלקת הקליטה של הסוכנות.

הוא לא היה יחיד. גנ"ל ורפ"י קיבלו ב-ריכוזי העולים פחות קולות בבחירות לכנסת מאשר בבחירות להסתדרות, ובמידה רבה הודות למחלקת הקליטה.

למרות חוסר הסמכויות והתפקידים, שול-טת עדיין מחלקת הקליטה על דבר חשוב מאוד: החלפת דיר. עולה הרוצה לעבור מ-דירה אחת לשנייה, או לקבל דירה יותר טובה, יכול לעשות זאת רק באישור מחלקת הקליטה. מנהיגים מקומיים בריכוזי העולים, אשר דעתם נשמעת ומכובדת על בני עדתם, זכו לאישור המחלקה.

כפי שהוכיח העולם הזה בכתבה הקודמת (העולם הזה 1490) לגבי מחלקת ההתיישבות, תרמה גם מחלקת הקליטה את חלקה להצלחת מפא"י. אברהם ציגל ולואי פינקס, גובר הסוכנות, עברו מריכוזי עולים אחד לשני, ופנו אל לב האנשים החלויים בהם. התוצאות, כאמור, הצדיקו את המאמץ ואת קיומה של מחלקת הקליטה.

חנות מכולת

יד אחרי פירסום הכתבה הראשונה בסידרה זו (העולם הזה 1489), פירסמה הנהלת הסוכנות כי: "ההנהלה תערוך בדיקה נוספת של פרטי התקציבים של המחלקות השונות, במטרה למצוא בהם אפשרויות לקיצוץ ולחסכון מכסימאליים." אם אומנם יעשו זאת, ייאלצו כולם להתפטר, אבל כזאת לא יקרה, כי באותה הודעה נאמר גם שתקציב הסוכנות לשנה הבאה יהיה 365 מיליון לירות. נאמר גם שתקציב השנה שעברה היה רק 339 מיליון.

בעניין זה כדאי לקרוא מה אומר מבקר הסוכנות על תקציב שנת הכספים 63/64. מסתבר כי התקציב המקורי או הסתכם ב-372 מיליון לירות, ואילו ההוצאה המעשית היתה 428 מיליון. יותר מחמישים מיליון לירות הודרה, סכומים אלה הרבה יותר גדולים ממה שנמסר בתקציב הסוכנות, כי אין נוהגים להודיע שלסוכנות היהודית ולהנהלה הציונית יש שני תקציבים נפרדים, אם כי מדובר באותן פעולות, על-ידי אותן המחלקות. תקציב הסוכנות בכללו היה יכול לבייש כל בעל חנות מכולת. גם אחרי עיון בתקציב זה לא יכול איש לדעת כמה סכף הוצא למטרה מסויימת. 40- אחוז מסכום התקציב אין פירוט מלא ואף אין כלל הסברים, אומר מבקר הסוכנות.

גם מנהלי המחלקות עצמם מזלזלים בתקציב. סכומים שהוקצבו למטרה אחת מנוצלים ל-מטרה שנייה. כבר עם כתיבת התקציב מסתים בו כותביו את ההוצאות המינהליות ואת הסכומים המשולמים למשכורת הפקידים. אבל גם מתוך הסתה זו מוציאים למעשה מתוך סכומים שנועדו להשקעה, או לעזרה לעולים, ומעבירים אותם להוצאות מינהליות.

למשל: הוצאות למשכורת חברי בית-הדין המישמתי הסתכמו כסך 19,124 לירות, במקום תקציב בסך 7000 לירות שנקבע. לעבודות זמניות בהר הרצל הוצאו 26 אלף לירות, על לעומת 3,500 שאושרו בתקציב. הוצאות המשדרים בחו"ל עלו במיליון לירות על התקציב המאושר. מחלקת שנועד ללימודים על-יסודיים לנוער עולה, הועברו 7000 לירות להוצאות החזקת רכב.

תשמישי קדושה

לה הן חלק קטן מן הדוגמות שביא מבקר הסוכנות, שגם הן חלק קטן מן המציאות. למעשה, תוצאי השנה הסיכומים היהודית כ-500 מיליון לירות. מזה ילך שליש לתשלומי משכורת ולהוצאות מינהליות, 100 מיליון לירות ילכו להחזרת חובות, ורק 250 מיליון יוצאו למטרות המוצהרות של הסוכנות. אבל גם סכום זה יוצא תוך ביזבוז. חלק הון ממנו יופנה להקצבות שונות: מחלקת ההסברה תתמוך, כרגיל, בסופרים שונים. מחלקת הנוער והחלוץ תתמוך בתנועות-נוער מפלגתיות. כך תעשה גם מחלקת עליית הנוער החופפת לה. המחלקה לחינוך ותרבות בגולה תתמוך במוסדות חינוך הקרובים לה, ואילו המחלקה לחינוך ותרבות תורניים בגולה תתמוך במוסדות חינוך דתיים. מחלקת הקליטה תתמוך בהתאחדויות עולים של מפא"י, מחלקת העלייה תתמוך באיגודי עולים ובמשגיחי כשרות בארונות העולים, ואף תישלח תשמישי קדושה לחו"ל, כמינהגה. המדור הדתי הקיים בכל מחלקה ומחלקה בסוכנות יתמוך בקרובים לו, ואילו המחלקות חובצות בידי הליברלים, ובעיקר האגפים המספלים בעולי "המעמד הבינוני" המעורפל — יתמכו בקרובים להם. מחלקת ההתיישבות תתמוך בקיבוצים ובמושבים לפי מפתח מפלגתי, ואת שאר הכסף תוציא המכונה המסורבלת של הסוכנות ללא הבחנה וללא בדיקה, כרגיל.

מטעם עיקר של הסוכנות לל יתייכן בדיקה ופיקוח על פעילותיה, כי או יתבררו בדיוק הסכומים שמקבלת כל מפלגה ומפלגה. סכומים שהכריעו גם את חרות לאחר שנים ארוכות של שינוא הסוכנות, והביאו אותה אל תוך המשפחה הגדולה.

או יתבררו גם הגורמים המפלגתיים שהביאו לכפילויות הרבות בתוך הסוכנות, יתברר שיחסי הכוחות המפלגתיים ומספר האנשים שצריך היה לשבץ, היו גדולים יותר ממספר התיקים והמחלקות שהסוכנות, גם לפי הגדרתה שלה, צריכה היתה לטפל בהם.

ישנה בכל זאת מחלקה אחת שלא תקום ולא תהיה בסוכנות, והיא המחלקה הערבית. זוהי גם אחת הסיבות העיקריות לקיומה של הסוכנות. כל שטח המסור לטיפול של הסוכנות, ואשר הממשלה מקציבה לו סכומי כסף גדולים — ממיאל אין כוללים בו את האזרחים הערביים של המדינה, כי הסוכנות היא סוכנות יהודית בלבד.

משה א. גלבוץ, איש המוסר והצדק של מפא"י, אינו מתבייש לדרוש להעביר לטיפול הסוכנות גם תפקידים ממלכתיים מובהקים, כמו ביטוח לאומי, ובלבד שלא ייהנו משרות

בנין הסוכנות בירושלים: איפקד זכונות חברי ההנהלה החדשה, שהתכנסו לישיבה

זה האזרחים הערביים.

ברשימה קצרה במדור, בשולי דברים, ביומון דבר, טוען גלבוץ כי הערבים במדינת ישראל מתרבים בקצב מהיר יותר מן היהודים, ולכן, לדעתו, אסור לביטוח הלאומי לשלם כחוק את התוספת למשפחות ערביות מרובות-ילדים. הוא מוכן, לצורך השינוע, להודות שיש כפילויות בין הסוכנות לממשלה, אבל הוא דורש לבטל את הכפילויות, רק כדי שהסוכנות תתפנה לטפל בביטוח הלאומי.

באותו הגיון יוכלו להעביר לסוכנות גם את ענייני מסי-הכנסה, כדי שהערבים בעלי המשפחות לא יוכלו ליהנות מהקלות הניתנות לפי חוקי מסי-הכנסה.

גם מבקר הסוכנות רואה בקיפוח הערבים חלק מתפקידה הקדוש של הסוכנות. תעיד על כך דרך טיפולו באחת השערוריות הנוראות ביותר של מחלקת ההתיישבות: שטחים חק" לאיים רבים, שהסוכנות השקיעה בהם כסף רב בהשבחת קרקע, ניקו ותיעול —

מוחקים על-ידי המתיישבים לאזרחים ותיקים, שאין להם שום זכות פורמאלית ליהנות מתקציב הסוכנות. ישראלים ותיקים, וביניהם צברים רבים, מתעשרים בדרך זו מדי שנה. חלק מהם אף רכש בפרוטות את ביתו ואדמתו של העולה החדש, והתיישב במקומו. בדרך זו רכש החתיק גם את חובותיו של העולה החדש, אבל חובות אלה הם חובות קלים מאוד, כי הם ישולמו ללא ריבית וללא הצמדה. בתשלומים קטנים במשך 40 שנה. כמעט מתנה.

מתי נזקק מבקר הסוכנות לטפל ברעה חולה זו? רק כי אשר במושבים נהיימיין ואלישמע, שבאיזור רעננה, הוחכרו שטחים ערבים. או הנזקק מבקר הסוכנות שמייס וארץ. הוא כותב: "התרבו המיקרים של החכרות קרקע לבני המיעור טי... הרחבת התופעה יכולה להביא לטענות חזקה על הקרקע המוחכרת, ולפעמים באות טענות אלה מצד הבעלים הקודמים של אותה קרקע."

כלומר, מה שמדאיג את מבקר הסוכנות, הוא גורל קרקע הלאום, שהופקעה מידי הערבים בטענות שונות, ושעתה אין מה לעשות בה, ולכן מחכירים אותה למי שמעוניין בה ויודע מה לעשות בה — כלומר לערבי, בעליה הקודם, ערבי זה עלול, חס ושלום, לדרוש את זכות החזקה על אדמתו, אותה הוא מעבר, חי ממנה ואף משלם לעולה דמי חכירה.

זאת לא יכלו לבטל אנשי מחלקת ההתיישבות. בחריצות מפתיעה, אותה לא גילו נוכח הערותיו האחרות של ה-מבקר, פתרו את בעיית ההחכרה. במושב נהיימיין התקינו לשם כך עוררנים בכל חלקה, ובמושב אלישמע לקחו לידיהם את הקרקע ומסרו אותה למיפעל הטרקטורים של הסוכנות. מיפעל הטרקטורים ידוע כמוסד המכניס לסוכנות ולמדינה הספדים, אבל כל הפסד מותר כשמדובר על קיפוח הערבים.

שום דבר לא נאמר, ושום דבר לא נעשה, כדי למנוע ישראלים ותיקים מלהתעשר על חשבון הסוכנות באותה שיטה.

הסוכנות עומדת נאמנה על מישמר קיפוח הערבים במדינה, על מישמר כוחה של מפא"י בכנסת, ומעל לכל על מישמר 5000 פקידיה וכמה עשרות מנהליה. לכן יש לחסל את הסוכנות, וככל שיוקדם הדבר — כן יגדל החיסכון.

את מחלקת ההתיישבות יש לבטל לחלוטין, ולהקים מחלקה מתאימה במשרד החקלאות. את מחלקת הקליטה יש לבטל ולמסור את תפקידיה למשרד השיכון, העבודה, החינוך ו-הסעד. את המחלקה לקשרי-חוץ יש לבטל, ואת המחלקה הכלכלית להעביר למשרד המסחר והתעשייה. את מחלקת הנוער והחלוץ ועלית הנוער יש לבטל לחלוטין, ולהעביר את תפקידיה החיוביים למסודות המדינה. מחלקת ההסברה ומחלקת האירגון תתפרקנה מעצמן, וכן גם מחלקת הכספים.

ההסתדרות הציונית העולמית תוכל להמשיך ולהתקיים כל זמן שירצו בכך יהודי הגולה, ותבוא עליהם ברכה אם יעסקו בחינוך ותרבות, ואם יסיפו ויתרמו למגבית היהודית המאוחדת. ההסתדרות הציונית תוכל גם להמשיך לנסות לשכנע יהודים לעלות ארצה. יהודים שישתכנעו יפנו לקונסוליות הישראליות, ומותר להניח שהם יתקבלו שם בלבביות. הבעייה העיקרית בפירוק הסוכנות היא בעייתם של 5000 הפקידים, שהצטברו שם בשל חוסר האחריות של מנהלי הסוכנות. חלק מהם, קטן יחסית, יוכל להיקלט במשרדי ה-ממשלה. לגבי השאר חייב שרות התעסוקה להתחיל כבר היום במציאת פתרונות ובתיכונן התעסוקה. יש למצוא עבורם הסדר למיכלול שלמות החתק וקרנות הפנסיה.

איש אינו דורש לזרוק את כל 5000 הפקידים המיותרים לרחוב. תהליך פירוק הסוכנות חייב ממיאל להימשך שנה או שנתים, וזמן זה די בו כדי לתכנן ולבצע מקומות-עבודה מתאימים, וכדי לחוקק חוקי פנסיה וחקק ארציים.

ציגל